№ 28.

KURYER LITEWSKI

Za dozwoleniem Naywyższego Rządu, Nayiaśnieyszego CESARZA, JMPERATORA Całey Rossyi.

Z GRODNA DNIA 5. JANUARYI Roku 1797. WE CZWARTEK.

z Londynu d. 9. Grudnia.

Wczora powrócił tu z *Wiednia* przez *Paryż* Kuryer, który przywiozł do Lorda *Malmesbury* odpowiedź Dworu Cesarskiego na depesze, przy otwarciu negocyacyi przez wspomnionego Lorda do *Wiednia* przesłane. Mówią, że P. *Pitt* wkrótce się ożeni. W *Gravelinettes* na Przylądku *Dobrey Nadziei* powstały rozruchy między tamecznemi Mieszkańcami, którzy są za systematem Francuzko-Hollenderskim i dla przywrócenia porządku 600 ludzi tam posłano. Jeden z Krewnych Lorda *Malmesbury* odpisał dokładnie na Listy *P. Burke*, pisane przeciw pokoiowi z Francyą. Dzienniki tuteysze głoszą, że Lord *Malmesbury* oświadczył Ministrowi interessow zagranicznych, iż został umocowany, do wyszczególnienia obiektow wzaiemney kompensacyi, ale Gabinet Angielski życzy sobie, aby podawane od oboyga stron Noty nie były odtąd publikowane, gdyż to w negocyacyach nie iest rzeczą potrzebną. Dyrektoryat miał odpowiedzieć, że w dalszym ich ciągu żądania tego dopełni. —— Onegday P. *Pitt* otworzył w Parlamencie *Budged*, czyli podał obrachunek przychodow i wydatkow skarbowych na rok następuiący. Okazuie się z niego, że siła zbroyna morska z utrzymaniem 120,000 maytkow i wydatkami nadzwyczaynemi, kosztuie 10,160,000 fun: szterl: siła zaś lądowa ogólnie wzięta 17,487,000 fun: szterl: co uczyni razem 27,647,000 funt: szterl: na ieden funt szterling rachuie się złotych Pol: 40. Ponieważ zaś fundusze z podatkow zwyczaynych na zaspokoienie tych potrzeb Kraiowych, wraz z pożyczką 18,000,000 już ukończoną, wynoszą 27,945,000 funt: szterl: po odtrąceniu więc wydatkow, zostanie się ieszcze w skarbie 298,000, które są potrzebne na zastąpienie *deficit* mogącego się znaleść w opłacie niektórych podatkow. Prowizya od zaciągnionego długu 18,000,000 funtow szterl: wynosi rocznie 1,215,000, która dodana do prowizyi od biletow Skarbowych i morskich w cyrkulacyi będących, uczyni w ogule 2,110,000 funt: szterl: Nowe podatki, z których zebrane pieniądze na zapłacenie tey prowizyi służyć maią, są: nowa taxa na herbatę, kawę, kakao, aukcye, likwory, palenie wódki w Szkocyi. Taxa na cukier, żelazo w sztabach, siarkę, konopie, pieprz, oliwę i t. d. Taxy domowe na konie, okna i domy. Taxy stęplowe od listow, furmanow, wozow, i handlu wodnego wewnątrz kraiu &c Jakożkolwiek, rzekł P. *Pitt*, przykry iest dla niego obowiązek nowemi podatkami lud obciążać, wie iednak, że Anglicy łatwiey to zniosą, iak dumę i uciemiężenie Nieprzyiaciela. Powinniśmy okazać światu, Europie i Nieprzyiacielowi, że ieszcze duchem szlachetnym i wolnym ożywieni iesteśmy. Zrzódła nieprzyiaciela są wyczerpane, lecz my iesteśmy ieszcze w stanie znoszenia małego ciężaru „ —— Doniosł potym P. *Pitt*, że Rząd przesłał Cesarzowi 1,200,000 funt: szterl: bez poprzedniczego zapytania się o to Parlamentu. Usilowania wiernego Alianta wsparte przez to zostały. Summa ta nie iest wielką, kiedy zwrócimy uwagę, iak wiele na tym zależy, abyśmy wraz z Cesarzem Jmcią działania nasze w tey wspólney sprawie coraz daley popierali. Jeżeli dawny sposob postępowania, sprawia zaufanie na przyszłość, tedy spodziewa się Minister, że Parlament, danie tey summy, za złe mu nie poczyta, lecz owszem krok ten potwierdzi. Woyna terazniejsza, rzekł nakoniec, nay większych naszych usiłowan wymaga; wszystko, co dla nas iest ważnym, zależy od niey, i możemy spodziewać się, że chwalebnie i pożytecznie dla Anglii będzie ukończona. Narod nasz nie może się zniżyć do przyięcia upokarzaiących warunkow pokoiu i do przekładania pewnego wstydu nad niepewne niebezpieczeństwo. Względem widokow pokoiu nic tu mówić niechcę, tę tylko uwagę uczynić można, że chęć nasza pokoiu z chwałą i z trwałym szczęściem Narodu połączoną bydź powinna. Do tych czas w pośrzod nay większych trudności i niebezpieczeństw okazaliśmy odwagę, wyższą ieszcze nad śrzodki, zostaiące nam do prowadzenia woyny. Ale Handel nasz coraz bardziey w czasie woyny wzrastał, gdy tym czasem Nieprzyiaciel wielką w nim poniosł stratę. Wielkie były wydatki, ale też niezmierne i niewyczerpane dochody. Kiedy po 4 leciech niszczącey woyny zwracamy na się oko, cóż postrzegamy? Obiekta prawdziwie pocieszaiące i odwagę wzbudzić zdolne: *bezpieczne dochody, kwitnące rzemiosła, handel coraz wzrastaiący*. Jeżeli następny kwartał będzie tak szczęśliwy iak przeszłe, tedy handel terazniey-szego roku przewyższy handel przeszłoroczny 4 milionami. Sam tylko wywoz wynosi 30 milionow i składa się po większey części z towarow Angielskich. W żadney Woynie podobnego zdarzenia nieprzypominamy. —— Niechcę bynaymniey przytłumiać tu życzeń pokoiu, ale pokoy

powinien bydź takim, abyśmy się przy tych awantażach utrzymali, iakich handel nasz wewnętrzny i zewnętrzny, nasze bezpieczeńſtwo, spokoyność i całość wymagaią. Ta determinacya, powinna nas wszyſtkich ożywiać, ażebyśmy cieniow zamiaſt iſtoty nie chwytali. Takie ieſt uczucie całego Angielſkiego ludu, okazał ie iuż bardziey w uczynkach iak w słowach, i dał nie zaprzeczone dowody, że odwaga iego ieſt tak wielką iak siła; i aby ta nigdy nie uſtawała, nayszczerszym ieſt moim życzeniem. (Mowy partyi oppozycyiney w przyszłym Numerze umieszczą się.)

z Paryża 9. Grudnia.

Opis przyięcia w Tulonie Admirała *Langara*. D. 15. Liſtopada Deputacya od Municypalności, razem z komendantami twierdzy i gwardyi Narodowey, z kapelią Woyſkową udała ſię na 5. batach do Admirałſkiego okrętu nazwanego S. *Troyca*. gdzie ſię Admirał *Langara* znaydował. Przyięta od niego i pierwſzych Officerow, po oświadczeniu wzaiemnych grzeczności i po długiey przyiacielſkiey rozmowie, powróciła nazad wśrzód okrzykow Hiſzpanow, *niech żyie Król!* i odgłoſu Armat dwuch Flott. Po południu 34. ſtatkow Hiſzpańſkich przybyło do brzegu przy wzaiemnym z Armat przywitaniu, i okrzyku *niech żyie Rpta*. Admirał *Langara* w liczbie 300. Officerow wyſiadł na brzeg, przyięty z wielkiemi honorami, zaprowadzony na Ratuſz zoſtał, gdzie municypalność w ſwoim ubiorze, z prezydentami różnych adminiſtracyi zebrana była. Uſiadł on z Grłami *Cordowa* i *Morales* po prawey ſtronie O. *Barry* Prezydenta *Tulonu*, który do niego naſtępuiącą miał mowę.

Panie Generale kommenderuiący! Skoro ſię tylko Flotta Króla Jmci *Katolickiego* na brzegach naſzych pokazała, pragnęliśmy widzieć WPana. Hrabia *Morales*, który tu pierwey ſtanął, utwierdził przez ſwoie chwalebne ſprawowanie ſię, ſentymenta ſzacunku i iedności, które przez ſzczęśliwe między naſzem narodami przymierze, odnowione zoſtały. Gdy ſię teraz ſam w gronie naſzym znayduieſz, tym bardziey umacniaſz w nas ſentymenta ſzacunku i przyiaźni, a municypalność Tulonu za chlubę ſobie poczytuie, że od pamiętney nowey odmiany pierwſzą w Rptey ieſt, która w ſwoim porcie Hiſzpańſką widzi Flottę, a w gronie ſwoim sławnego Admirała, na czele liczney Flotty, przeznaczoney przeciw wſpólnemu nieprzyiacielowi. — Mości Panie Generale! gdy pierwſzy krok na ziemię wolności uczyniłeś, widziałeś bez wątpienia oznaki radości i powſzechnego zapału, okazane przez lud za przykładem urzędnikow i Woyſka. Taki to ieſt charakter Republikanina. Wolny i rzetelny, dobry i ſprawiedliwy, ſerce iego niedaie wſtępu uczuciom zemſty i gniewu z powodu przeſzłych uraz. Chętnie podaie rękę tym, którzy chcą bydź iego przyiaciołmi, i wylewa ſię całkiem na przyiemne duſzy poruſzenia, iakie przywrócona dawna zgoda, i pokoy ſprawuią. — Niepoczytuy Generale za próżny ceremoniał i etykietę, dowodow ſzacunku i ukontentowania, tobie i Generałom twoim okazanych. Wſzyſtko co widziſz i słyszyſz, pochodzi z ſerca naſzego i nadto słabym ieſt czuciow naſzych wyrażeniem. Tak ieſt! gdyby Francuzi niepoczytywali was za godnych ſwoiego ſzacunku, i gdyby nieuważali was, Panowie Hiſzpani, iako nowych wſpólnikow ſzczęścia ſwego i sławy, wſzędziebyście oziębłość tylko poſtrzegali. — P. Generale komenderuiący! Donieś Królowi, Panu twemu, o godnym i prawdziwie braterſkim przyięciu WPana. Niech Król Jmć Katolicki dowie ſię, że wſzyſcy Francuzi, których w tey piękney chwil i Obywatele *Tulonu* reprezentuią, dobremi ſą przyiaciołmi i wiernemi alliantami Hiſzpanow, których nawzaiem za takichże poczytuią — A gdy pokonawſzy Anglikow, wróciſz ſię do Urzędu Miniſtra morſkiego, do którego Król Jmci WPana powołał, pamiętay [illegible] *Tulon*, i na niewzruſzoną iego wiern[illegible] dla Konſtytucyinego rządu, oraz na ży[illegible] i przywiązanie iego do potężnego Nar[illegible] Hiſzpańſkiego. *Niech żyie Hiſzpania! [illegible] żyie Rzpta.*

Admirał *Langara* w odpowiedzi ſwoiey wyraził żal, że nie ieſt w ſtanie wyturzyć z łatwością w ięzyku Francuſkim tych uczuciow, które w nim ta mowa ſprawiła; że niezaniedba donieść Królowi o okazanych mu przyiaźni dowodach. Wieczorem znaydował ſię na teatrze.

Flota w *Breſt* miała rozkaz wypłynąć d. 3. t. m. mówią iednak, że potym kontr-ordynans odebrała. *Sapineau* ieden z Szefów Szuanow, a który dawniey broń złożył i Rzplitę uznał, ożenił ſię w *Bretanij* z Córką rozſtrzelanego Grła *Charette*. — Politycy tuteyſi przeznaczaią albo Grła *Pichegru*, albo Ambaſsadora naſzego w *Bazylei Barthelemi* na urząd piątego Dyrektora, który w naſtępuiącym Mcu Kwietniu obierany będzie. — Wdowa bywſzego Prezydenta *Bailly* wſparcie na utrzymanie ſię, od rządu odbiera. Dla poſkromienia łotrow i oſob wſzczynaiących rozruchy po Departamentach; Rada 500. dekretowała uſtanowienie 200. kompanij Kraiowych inwalidow, kazała także dać ſobie rapport względem uſtanowienia znowu w wielu Miaſtach gwardyi Narodowey.

z Paryża d. 11. Grudnia.

Liſty z *Straſburga* donoſzą, że Auſtryacy, nic ieſzcze niepoſtąpili przy oblężeniu *Kehl*, i że Grł *Kleber* na czele 30,000. idzie ku *Oppenheim* dla uczynienia dywerſyi. — Zapewniaią że Eſkadra z *Breſt* wypłynęła na ſekretną expedycyą, że ma ſtanąć przy uściu rzeki *Tago* i attakować *Liſbonę* ze ſtrony morza, gdy tym czaſem Hiſzpanie uderzą na nią z lądu. Liſty prywatne z *Breſt* donoſzą, że wyiście Flotty było przeznaczone na d. 4. t. m.

Deputowani Handlu, odprawili pierwſze poſiedzenie d. 19. w pałacu Miniſtra

Skarbowego. Lecz sessya ta była nieliczna, z przyczyny, że wielu Deputowanych ieszcze nieprzyiechało. Zagaił sessyą Minister interessow wewnętrznych przez mowę, o stosunkach powszechnych handlu z rządem. Minister skarbowy czytał inną mowę, w ktorey obszerniey wyłożył powody tego zwołania: naywaznieyszy obiekt, ktorym się zgromadzenie zatrudnić powinno, iest ustanowienie banku. Minister tę istotną kondycyą kładł w ustanowieniu tego banku, ażeby w niczym nie dependował od rządu. — Powtorne posiedzenie Deputowanych nastąpiło d. 22. Minister Skarbowy podał do roztrząśnienia 1. sposoby zniżenia waloru gotowych pieniędzy 2. sposob pozyskania 80. milionow; ktorych opłata za przedane dobra Narodowe, w rożnych terminach iest oznaczona. 3. uczynienie remonstracyi względem prawa, ktore zawiesza moc areształowania kogokolwiek za długi: Zgodzono się, że Deputowani tymczasowie zgromadzać się będą codzień od południa aż do 4. godziny.

Sąd Kryminalny Departamentu *Loire i Garonne*, skazał na śmierć d. 3. *Fructidor Ludwika Franciszka Dorlan Polignac* ktory dawniey był w gwardyi konney, iako przekonanego o emigracyą.

z Hagi **16.** *Grudnia z Gazety du Bas-Rhin pod Nrem* 102.

Zdaie się dziś dość pewną rzeczą, że rząd Francuski naywięcey się przyłożył do odrzucenia pierwszego planu konstytucyi, iako nieodpowiadaiącego widokom, iakie ma względem tey corki przysposobioney, i trochę względem tey teraznieyszego i przyszłego losu. Tymczasem Dekret *iedności i nierozdzielności*, nie wszędzie był rownie mile przyięty, i niewidać, ażeby w wielu bywszych prowincyach, sprawił wyrzeczenie się interessu prywatnego, ktorego ofiary koniecznie wymaga. Można było uważić, że naywięcey Adressow, domagaiących się u *Konwencyi* o ten Dekret, było z prowincyi *Hollandyi*. iako naybardziey interessowaney za *iednością*, ponieważ ona opłaca naywiększą część długow i podatkow, i że ona obiera więcey połowy członkow do reprezentacyi narodowey. W samey rzeczy, *iedność* była tu obchodzona z balami, koncertami, galami patryotycznemi &c. Lecz ten dekret innym całe okiem był uważany w prowincyi *Geldryi*, gdzie wielką sprawił fermentacyą umysłow. Twierdzą nawet, że się tam ufomowała iakaś *Koalicya*, między stronnikami dawnego rządu i partyą Patryotow, ktorzy nie są za demokracyą zupełną. Mowią także o iakimsi kontra rewolucyinym spisku, ktory odkryto w *Arnheim*, To zaś iest rzeczą pewną, że przed kilką dniami wielu areształowano w tym Mieście: mianuią między areształowanemi, Hrabiego *Stirum*, bywszego Pułkownika w Regimencie *Orange-Gueldern* i iedną damę, ktorych bardzo ściśle w więzieniach strzegą. Grf *Zuylen van Nyveld*, ktory był tu wezwany dla obięcia kommendy nad naszym garnizonem, zdaie się, że znalazł przeszkodę ze strony Generałow Francuzkich, ktorzy trzymaią tę kommendę od weyścia do naszego Kraiu: postanowił zatym wrocić się do siebie. —*—

z Konstantynopola 10. *Listopada*.

Przeszły Poseł Rzpltey Francuzkiey O. *Vernínac*, wyiechał w tych dniach do Paryża. Przed wyiazdem swoim, odebrał, przez Kapitana Baszę, namiot nadzwyczayney wielkości, ktorego obwod zawiera 500 tuteyszych miar, *Pichi* nazwanych. Ta liczba 500, umyślnie dla uczynienia honoru Radzie 500, iest obrana. Na szczycie tego namiotu, iest poł-Xiężyc z gwiazdą na wierzchu. O. *Vernínac* odda Dyrektoryatowi ten podarunek, od W. Sułtana, iako zakład iego przyiaźni i przywiązania do Rzpltey Francuzkiey. —*— Teraznieyszy Ambassador Rzlptey Francuzkiey, *Aubert Dubayet*, przez swoię popularność, miłe obeyście się i *inne dzielne srzodki*, iedna wiele Przyiacioł. Rząd tuteyszy wielką okazuie powolność dla Dyrektoryatu Francuzkiego. Na żądanie Obywatela *Aubert Dubayet*, Porta dała do poznania przez Dragomana P. *Chalgrin* w twardych i groźnych wyrazach, aby się nieważył nosić żadnych znakow roializmu, ani się mianować Ministrem *Ludwika* Osmnastego. Rownie i na to Porta zezwoliła, aby Katolickie w tym Państwie Kościoły, ktoremi się przedtym Krol Chrześciański opiekował, zostawały teraz pod protekcyą Rzpltey Francuzkiey. Jednak to sobie wymowiła, ażeby one na Koszary zamienione niebyły. —*— Temi dniami przybyła tu przez Włochy Kompania Artylerzystow Francuzkich, na neutralnym Okręcie. Niektorzy z Artystow Francuzkich, wprzod tu przybyłych, założyli nową ludwisarnią: kazała im także Porta założyć wiele Fabryk, w ktorych na kilkakroć sto tysięcy ludzi broni, pistoletow i pałaszow ma bydź wygotowano.

Ismael Aga, ktory był dotąd Dozorcą magazynu zbożowego, mianowany iest nadzwyczaynym Posłem do *Londynu*, na mieysce Tureckiego Posła, ktory się tam dotąd znaydował. —*— Ministrowie ktorych Porta do Dworow *Wiedeńskiego* i *Berlinskiego* mianowała, otrzymali rozkaz, aby się udali na mieysce swego przeznaczenia. Przybył do *Smyrny* Konsul Hiszpański, z wielu tegoż narodu Kupcami, ktorzy przyniesli z sobą 2 miliony Piastrow, na wystawienie lub zakupienie Domow handlowych. —*— Na kilkakrotne skargi i przełożenia Kupcow Tureckich, uczyniła Porta wiele porządkow, dla ułatwienia i rozszerzenia handlu. Ma tu bydź ustanowiona Kompania assekuracyina; i tym, ktorzyby własnym kosztem Okręt Kupiecki wystawili, mieiakieś pierwszeństwo i korzyść iest zapewniona. Chcą tu także założyć Fabryki sukienne, Papiernie &c.

z Stuttgard 11. *Grudnia*.

Listy z *Vizenza* i *Wenecyi* pod d. 2. potwierdzaią, że Grf *Alvinzi* rozlokował część

woiey Armij w *Bassano* i *Primolano*, a drugą w okolicach *Padwy* i *Monfelice*, Austryacy poczynili okopy na wielu mieyscach, i wystawili Armaty naprzeciw bram Miasta *Padwy*, gdzie mieli dwa tysiące ludzi. Grl *Alvinzi* udał się do *Roveredo* dla umówienia się z Grłami *Davidovich* i *Laudon* względem nowego planu attaku, który wkrótce ma nastąpić. Grl *Buonaparte* odebrał nieco posiłkow, między innemi 2.000. Woyska, które 20. przeszło przez *Cremonę* reszta się składa z małych oddziałow, które z różnych stron przychodzą. Powiadano, że ten Grl ma zamiar rekrutować Woysko we Włoszech, i że tym końcem udał się do *Medyolanu*. Armia Francuska stała spokoynie w okolicach *Werony*, z kąd posyłała patrole do *Vicenza*. Naywiększa częć Armij Francuskiey obeymowała stanowiska pod *Rivoli* i *Chiusa*, po obydwu brzegach *Adygi* wyżey *Werony*. —— Ostatnie listy z *Tyrolu* donoszą, że się tam czynią przygotowania do nowego attaku, z którego spodziewaią się naypomyślnieyszych skutkow, tym bardziey, że wedle bezstronnych doniesień, Armia Francuska, znacznie została osłabiona w rozmaitych bitwach, które zaszły od 2. do 21. Listopada: liczba Generałow Francuskich zabitych lub ranionych, iest tego dowodem. ——

z Augsburga d. 12 Grudnia.

Wszystkie Listy z Państwa Papiezkiego donoszą, że rekrutowanie idzie z naywiększym pośpiechem, że się iuż 10,000 ludzi zebrało w *la Romagne*, ale te przygotowania nie zdaią się mieć inszego zamiaru, tylko własną obronę. Gdyby Papież chciał zaczepnie działać z Francuzami, miałby do tego wygodną dla się sposobność, na początku Listopada, gdy Grał *Buonaparte* przymuszony był zgromadzić na prędce, w Okolicach *Werony* wszystkie swe Woyska rozlokowane wzdłuż rzeki *Po* i ogołocić z Zołnierzy *Bolonią i Ferrarę*, gdzie Woyska Oyca Swiętego znalazłyby więcey partyzantow iak Nieprzyiacioł. Ale zdaie się, że Dwór Rzymski czeka chwalebnego pokoiu za pośrzednictwem *Hiszpanii* i *Neapolu*. Kardynał *Mattei*, Arcy Biskup *Farrary*, dopomaga Ministrowi Francuzkiemu *Cacault* w negocyacych, które nieustaią w Rzymie, i w których zdaie się, że Markis *del Vasto* pośrzedniczy w Imieniu Króla *Neapolitańskiego*. Nasze Gazety zawieraią List następuiący z *Botzen* datowany d. 10 Grudnia: „ Wycieczki czynione przez Feld-Marszałka *Wumrsera*. W dniach 30 Listopada, 1. 2. i 3. Grudnia, miały naypomyślnieyszy skutek. Ten Generał opanował *Legnago*, zabrał Nieprzyiacielowi kilka armat, ubił wiele ludzi, i zdobył mnóstwo Niewolnika, prócz 40 statkow z żywnośią i amunicyą, 500 wołow i 3.000 swiń „ Piszą z *Medyolanu* pod d. 6 t. m. że Grał *Buonaparte* iest chory.

Bruxelli d. 11. Grudnia. z Gazety du Bas-Rhin.

Listy z *Dunkierki* donoszą, że Eskadra i statki przewozowe znayduiące się w Porcie, odebrały rozkaz bydź w pogotowiu do wypłynienia iak nayprędzey, siła ta zbroyna skoro wyidzie na morze, eskortowana będzie przez kilka Okrętow od 50. armat, maiących się z nią złączyć. W tym czasie, kiedy uwaga publiczczna zwrócona iest na te przygotowania, które chciano wystawić strasznieysze, niżeli są w istocie, nie od rzeczy będzie położyć tu o nich niektóre szczeguły. Znayduie się w *Dunkierce* 40. statkow przewozowych, które dawniey służyły do łowienia śledzi i na które od 6 tygodni włożono ambargo, iest także kilka szalup kanonierskich, korwet i kaprow przeznaczonych do eskortowania. —— Ta flotylla zostaie pod Kommendą Officera Hollenderskiego *Muskin*, o którego talentach i zdatności nic pewnego wiedzieć nie można. Liczba Woysk przeznaczonych do wylądowania wynosi do 8,000 ludzi, są to garnizony ściągnięte z *Pikardyi, Artois i Flandryi Francuzkiey*, które po większey części nigdy niebyły na woynie, a przeto mało zdatne do tak wielkiego przedsięwzięcia. Woyska te zostaią pod rozkazami Grłow *Macheret i Quentin*. Na statki przewozowe sprowadzono Artylleryą polową, karabiny i pałasze, które wystarczaią na uzbroienie 10,000 ludzi, a nadewszystko amunicye woienne. Wnoszą ztąd o nastąpić maiącym wylądowaniu do *Irlandyi* dla uzbroienia Malkontentow, ale podobno w utworzeniu tego śmiałego proiektu, nie miano względu na niebezpieczeństwa przeprawy przez morza okryte Okrętami Angielskiemi. Te zaś niebezpieczeństwa są w takim stopniu, że niedawnemi czasy szalupa kanonierska, która wyszła z portu *Dunkierki*. dla zapewienia się o zbliżeniu się kilku statkow Angielskich, wpadła w ich ręce. —— Zakonnica Opactwa *de la Ramée*, o którey się doniosło dawniey, że znaleziona została zamkniętą i skrępowaną, umarła w czasie, gdy ią przenoszono do Rodzicow. —— Medycy i Chirurgowie dali o niey zaświadczenie autentyczne, że od 8 blisko lat wszystkie lekarstwa do uleczenia iey z zawrótu głowy były nieskuteczne, że zaś w częste wpadała konwulsye, i porywała się na drugich, poradzili, rok iuż temu, przywiązać ią, dla uniknienienia iakiego przypadku.

Nro. 28.

D O D A T E K

DO

KURYERA LITEWSKIEGO

Z GRODNA DNIA 5. JANUARYI R. 1797. WE CZWARTEK.

z Kolonii d. 13 Grudnia.

Konferencye tyle razy zerwane i znowu rozpoczęte, skończyły się nareście na umowie przyiacielſkiey między Generałami z obu ſtron, ktorzy pod warunkiem dalszey ratyfikacyi zgodzili się: 1. Ze Woyſka obu ſtron woiuiących będą mogły poyść na leże zimowe, Francuzi z tey ſtrony rzeki *Wupper* przed *Duſseldorf*, a Auſtryacy za *Sieg*. 2. Ze Republikanie zoſtaną Panami fortyfikacyi moſtowey przy *Neuvied*, szańcow, okopow, ſłowem wszyſtkich pozycyi, ktore opuszczą tymczasowie, ale będą mogli zaiąć znowu przy otwarciu przyszłey Kampanii, ieśli ta naſtąpi. 3. Ze w szańcu moſtowym, iako też w *Mulheim* zoſtanie tylko 25 Francuzow. Cesarscy z swoiey ſtrony zoſtawią tyleż ludzi w Mieście *Neuvied*. Głowna Kwatera Grła *Kray* przeniesiona będzie do *Dietz* —— Na mocy tey ugody Woyſka iedney i drugiey ſtrony wczora rano rozlokowane zoſtały. Część Armii pułnocney, ktora ſtała w Okolicach *Mulheim*, powraca do *Hollandyi* —— Dziś wyszedł rozkaz niepuszczać nikogo, ani na tę ani na drugą ſtronę *Renu*, baty wszyſtkie przeprowadzono na nasz brzeg i moſt pływaiący łańcuhem zaciągniono. Trwać to ma tylko przez czas marszow Armii, albo podobno do oſtateczney ratyfikacyi zawartego *Armiſticium*

z Neuvied d. 16 Grudnia.

Francuzi d. 10. t. m. wyprowadzili całą Artylleryą i ammunicyą, ktorą mieli w fortyfikacyi nadmoſtowey przy *Neuwied*, a d. 11 moſt pływaiący rozebrali. Od tego czasu mało bardzo ludzi na prawym brzegu *Renu* maią, 30 tylko ſtoi w wspomnioney fortyfikacyi, a kilku dragonow formuie ſtraż przednią przy *Neuvied*. Poſterunki Auſtryackie nie są także liczne; w *Neuwied* ieſt tylko Officer z 24 ludźmi. Generał *Kray* ieſt teraz w *Dietz*, gdzie głowną kwaterę przeniosł. Grał *Milius* poydzie do *Ens*, a Grał *Vinck* do *Montabauer*, Grał *Bradi*, ktory komenderuie forpocztami, ſtać będzie w *Heimbach*.

z Straſburga d. 2 Grudnia.

Kuryer przybyły z *Huningen* przywiozł wiadomość, że d. 30. o 11. godzinie w wieczor, nieprzyiaciel w liczbie 6000. ludzi naylepſzego Woyſka przypuścił ſzturm do ſzańcu moſtowego i bateryi w *Huningen*; ale zoſtał odparty z wielką ſtratą. Jazda Auſtryacka poſuneła ſię naypierwiey i zpędziła naſze forpoczty: zoſtawiła potym plac dla piechoty, ktora wpadła na okopy zewnętrzne, wzięła ie ſzturmem mimo ſtraſzny ogień Armatny, i zaczęła attakować *ouvrage à cornes*. Gdy baterye naſze nie mogły grać ſkutecznie, z przyczyny bliſkości nieprzyiaciela, Kanonierowie ſtanęli w linij i rzucali ręką granaty zapalone na nieprzyiaciela będącego w foſsach. Grł *Abatucci* nie ſtracił przytomności w tey krytyczney chwili. Stanął na czele garnizonu i rzucił ſię na nieprzyiaclela z bagnetem w ręku. Po bitwie bardzo żywey, w ktorey iedna i druga ſtrona cuda waleczności okazała, Auſtryacy cofnąć ſię muſieli. Strata naſza wynoſi 200. rannych. —— Zabraliśmy nieprzyiacielowi 100, niewolnikow między ktoremi 30. ranionych.

D. 6. Grudnia Już od dni 16. Auſtryacy do *Kehl* ſtrzelaią. Wczoray wzięli nam wyſpę leżącą między *Marlen* i *Kehl* przy prawym brzegu *Renu*, mieliśmy tam dwie kompanie i dwie Armaty, ktore wpadły w rece Ceſarſkich. Republikanie z ſwoiey ſtrony wzmocnili inną wyſpę przy moście, gdzie maią 5. moździerzy i dwie Haubice, z ktorych ſtraſznie ſtrzelaią na Auſtryakow. Nieprzyiaciele wyſypali także nową bateryą między *Sundheim* i *Kehl*.

D. 7. Grudnia. Koło *Kehl* uſtawiczna Kanonada. Domyślamy ſię, że nieprzyiaciel chce nam ieſzcze inne wyſpy zabrać, z ktorych mu mocno ſzkodziemy, lecz wſzyſtkie przygotowania poczynione ſą należycie. Na mieyſcu Grła *Abatucci*, Grł *Cice*, nie zaś Grł *Tharreau* obiął kommendę w *Huningen*. Woyſka broniące *Kehl* w 48. godzin ſą odmieniane, i maią zawſze 4. dni do odpoczynku; toż ſamo i Generałowie, Generał Dywizyi i 2. Generałow brygady koleyno odbywaią służbę. Odebraliśmy poſiłki w Artylleryi, i dezerterowie Auſtryaccy zapewniaią, że baterye naſze wielką klęſkę w oblegaiących ſprawuią; baterye uſypane w *Rubrechtſau* przymuſiły nieprzyiaciela opuścić część ſwoich okopow. Arcy Xże *Karol* oznaymił ſwoiey Armij, że nie poydzie na kwatery zimowe chyba po wzięciu *Kehl*.

z Bazylei d. 7 Grudnia.

Oſtatni attak Ceſarſkich na ſzaniec moſtowy w *Huningen* ſprawił nam nieco trwogi. Kanonada tak bliſko była naſzych gra-

nie, że forpoczty naſze muſiały uſunąć ſię, tak, że iedna kolumna Ceſarſkich attakowała stanąwszy na naſzey Wyſpie. Okoliczność ta wzięta ieſt pod examen, i muſiemy ſię koniecznie dowiedzieć, czy naſze Woyſka niewypełniły ſwoiey powinności, czy też, ſiłą przymuſzone były uſtąpić. Dla zapobieżenia na dalſzy czas podobnym zdarzeniom, każą robić iakieś okopy wzdłuż naſzych granic. Obie ſtrony zgodziły ſię na wſtrzymanie kroków nieprzyiacielſkich przez kilka dni, aż do ukończenia tych okopów —"—

z Frankfortu d. 17 Grudnia.

Liſt z Obozu pod *Kehl* datowany d. 12 t. m. tak opisuie szczeguły attaku d. 11. „ Wczoray w wieczor (d. 11) 600 ludzi od Regimentu Infanteryi *d' Olivier Wallis* z 7 Officerami pod Komendą Pułkownika *de Hayd*, odebrało rozkaz attakować Dom Pocztowy w *Kehl*: attak zaczął ſię o w pół do 10. w wieczor; Woyſko naſze odebrało to ſtanowiſko i ono zaięło, ale Pułkownik *de Hayd* raniony zoſtał śmiertelnie kartaczem. Kazano potym awansować batalionowi Grenadierow Czeſkich, dla wsparcia oddziału *de Wallis*, zagrożonego od trzech batalionow Francuzkich. Podpułkownik tego batalionu był także ciężko raniony, Kapitan zatym *Engielhard*, iako nayſtarszy, obiął Komendę i na nowo attakował Dom pocztowy: muſiał iednakże przed pułnocą cofnąć się. Podobny był ſkutek dwóch inszych attakow, gdyż Nieprzyiaciel coraz nowe przysyłał posiłki. Ale nakoniec Kapitan *Engielhard* potrafił przez swą odwagę i dobre dyspozycye utrzymać się z swoim batalionem przy Domie pocztowym, i roboty, które tam zaczęto, były kontynuowane. Strata nasza w tych potyczkach wynosi 4 Officerow i 300 Żołnierzy ranionych lub zabitych; ſtrata Nieprzyiaciela ieſt nierównie większą. Na lewym ſkrzydle Armii trzy Bataliony od Regimentu Arcy-Xcia *Karola*, przypuściły, wtymże samym czasie, attak na Oboz okopany Francuzow; w tey bitwie ponieśliśmy także nieco ſtraty.

Od wyższego Renu d. 17. Grudnia.

Pogłoſka, iakoby między Woyſkami Ceſarſkiemi i Francuzkiemi nad *Renem*, zacząwszy od *Manheimu* aż do *Duſseldorf* zawieszenie broni naſtąpiło, bynaymniey się nie sprawdziła. Co się tycze fortyfikacyi nadmoſtowey przy *Neuwied*, tę Francuzi po części sami dobrowolnie opuścili, i niezoſtawili w niey iak tylko małą załogę. Konferencye w *Neuwied* między Generałami oboyga ſtron odprawiane, nie miały innego celu, iak zapobieżenie niepotrzebnemu krwi rozlewowi na forpocztach. &c.

z Hannoweru d. 15. Grudnia.

Stoſownie do Aktu, przez który Elektor Saſki i ſtany *wyżſzey Sakſonij* przyſtąpiły do neutralności dla północnych Niemiec przez Króla Jmci Pruſkiego wyrobioney, linia neutralności ma bydź zakreślona w naſtępuiący ſpoſob. —"— Od zrzodła *Fuldy* zaymie granice Biſkupſtwa *Fuldy*, rozciągnie ſię i zabierze Hrabſtwo *Henneberg*, z tamtąd granicą całego wyżſzego *Saxonij* Cyrkułu, obeymuiąc *Luzacyą*, pociągnie ſię aż do granicy *Śląska*. Ratyfikacya Dyrektoryatu Francuſkiego tego linij neutralney rozſzerzenia, wkrótce ieſt ſpodziewana. Woyſka Saſkie, które do ſtrzeżenia iey maią bydź użyte, 20,000. ludzi wynoſzą. Na deklaracyą w tey mierze Elektora Saſkiego, z ſtrony Króla Jmci Pruſkiego wzaiemne oświadczenie wydane zoſtało.

z Kopenhagi d. 13. Grudnia.

Urząd Posła Duńſkiego przy Dworze Peterſburſkim powierzony zoſtał Posłowi naſzemu w *Sztokolmie* Hr. *Bernſtorff* Synowi naſzego Miniſtra ſtanu. Naſtępca iego do *Szwecyi*, nie ieſt ieſzcze mianowany. Wybor JP. *Dreyer* na Posła do Rptey Francuz: niepodpada wątpliwości. Już on podróż ſwoię z *Madrytu*, gdzie był dotąd Posłem, do Paryża rozpoczął. Hrabia zaś *Ahtefeld*, ſkoro tylko powróci, z *Sztokolmu* do *Hiſzpanij* uda ſię.

Neu-Jorck 30. Września. z Gazety du Bas-Rhin pod Nrem 102.

Lękać ſię potrzeba, ażeby wybor naſtępcy Prezydenta *Waſchingtona* nie był przyczyną zamieſzek, mogących ſmutne na Kray ſprowadzić ſkutki. Principia Francuſkie bardzo ſię między nami rozſzerzyły. Duch *demokracij*, a nawet *iakobinizmu* opanował oſtatnią klaſsę ludu, która ieſt naylicznieyſzą i nayburzliwſzą. Ten Duch ieſt podżegany i utrzymywany przez emiſsaryuſzow Francuſkich. Uſzanowanie, które powſzechnie miano dla *Waſchingtona*, wſtrzymywało te partye. Starał on ſię położyć tamę wpływowi fakcyi, przez Adres wydany przy złożeniu Urzędu ſwoiego: ale nie zdaie ſię, aby zbawienne iego rady i przeſtrogi ſprawiły ten ſkutek, który ſprawowała iego przytomność, kiedy był na czele Adminiſtracyi. Nie ma w naſzym Kraiu charakteru narodowego. Jeſteśmy z biorem różnych Narodow. Tu ięzyk, obyczaie, i ſpoſob myślenia *Angielſki* przemaga: tam wſzyſtko na ſpoſob *Niemiecki*; *Hollendrowie* przewodzą w kantonie iednym, *Francuzi* w drugim. *Boſton*, *Neu-Jorck*, *Philadelphia*, *Baltimora*, *Charlestown*, a w powſzechności wſzyſtkie Miaſta handlowe, napełnione ſą *Francuſkiemi emigrantami*, bądź z *Europy*, bądź z Wyſp *Amerykańſkich*. Mianowicie ieſt wielka liczba tych Konſtytucyoniſtow, ze wſzyſtkiego niekontentych i burzliwych, którzy naypierwſi nierząd do ſwoiey Oyczyzny wprowadzili. Tych lichwiarzow, co za pomocą buntowniczego zgromadzenia *St. Marc* wſkrzeſili na wyſpie *St. Domingo* zamieſzki, które panuią w tey kolonij. —"— Tych *zagorzałych oratorow*, których Kommendanci Angielſcy wygnali z *Martiniki* i innych oſad, gdzie opowiadali ſyſtema niſzczące wſzelki porządek. Wſzyſcy ci ludzie, niczym ſię innym niezatrudniaią, iak intrygami, lichwiarſtwem, i zapalaniem umysłow poſpólſtwa. Ta dzika mieſzanina nieſpokoynych cudzoziemcow byłaby mniey niebezpieczna w każdym innym czaſie, iak teraz, kiedy bez względu na dobro publiczne, każdy ſię ſtara umieścić na czele rządu, człowieka, którego ſądzi naybardziey bydź dogodnym iego intereſsom. Są naczelnicy partyi w każdey prowincyi. P. *Jakſon* ma przyiacioł w Hrabſtwie *Georgii*. P. *Levington* w *New Jerſey*. P. *Adams* licznych ma partyzantow między Obywatelami miaſt i właścicielami. *Wolney*, który grał rolę w rewolucyi Francuſkiey, przebiega cały Kray, a iego widoki ſą podeyrzane. Mniemaią, że on w ſwoich woiażach bardziey ſię zatrudnia formowaniem proiektow inſurekcyi, niż nabywaniem znaiomości literackich. Bać ſię potrzeba, ażeby rozdział między ſtanami północney i południowey Ameryki, niebył ſkutkiem, takowego poruſzenia.